Φαντάρος κάπου στον Έβρο: Μια προετοιμασία ή ένα πείραμα;

Ένα πρωινό στα μέσα του Σεπτέμβρη πήγα με τον πατέρα μου στο 1ο γραφείο ενός στρατοπέδου για να λάβω το δωρεάν εισιτήριο που παρέχεται από τον στρατό για να παρουσιαστώ στον Έβρο. Μαζί μου βρίσκονταν άλλοι τρείς τυχεροί με τον ίδιο προορισμό. Ο αξιωματικός του γραφείου παρατηρώντας την κοινή μας μοίρα απόρησε «μα καλά, όλοι για Έβρο; Τι είστε; Κομμουνιστές;». Η αλήθεια είναι ότι ο αξιωματικός με ένα ατυχέστατο αστείο(;) μας προετοίμασε για το τι μέλλει γενέσθαι. Δε γνωρίζω ακόμα αν ήταν μια σκληρή πρόβα-τζενεράλε για τον στίβο της ζωής ή ένα είδους κοινωνικού πειράματος εμπνευσμένο από τον Milton Friedman.

Η πρώτη γνωριμία

Συνεντεύξεις. Πρώτα στο λόχο και έπειτα στο διοικητή. Σκοπός ήταν ο καταμερισμός των εργασιών. Το τάγμα είχε ανάγκη από μάστορες. Ηλεκτρολόγους, υδραυλικούς, οικοδόμους. Όσοι δεν γνώριζαν από τέχνες θα μάθαιναν να σκάβουν, να καθαρίζουν, να βάφουν και να περιπολούν τα σύνορα. Μαθαίνουμε, ότι από το 2024 οι φαντάροι, οι οποίοι θα απασχολούνται στο στρατό με τα παραπάνω επαγγέλματα, μεταξύ άλλων, θα λαμβάνουν και πιστοποιήσεις. Άλλο ένα εργαλείο παζαρέματος και εκμετάλλευσης των φαντάρων για την παραγωγή έργου, που πιθανόν να αντικαταστήσει και τις τιμητικές άδειες. Όλα αυτά βέβαια μετά την εκπαίδευση. Πρώτα σε μαθαίνουν οι ανώτεροί σου, πως θέλουν να τους χαιρετάς. Στην ορκωμοσία, πριν την πρώτη άδεια και μετά τους επιτυχημένους χαιρετισμούς, είχε παρευρεθεί και ο μέραρχος, ο οποίος απευθυνόμενος στους γονείς των φαντάρων, τους καθησύχασε λέγοντάς τους ότι τα παιδιά τους είναι σε ασφαλή χέρια και ότι για τη συνεισφορά τους ανταμείβονται με την τιμή τους να υπηρετούν την Πατρίδα. Έπειτα, πολεμική εκπαίδευση (τα γνωστά ΣΠΕΝ) και ειδικότητα, που περιλάμβανε βολές, μιας και μοναδικής φοράς, στα 300 μέτρα, ατελείωτο κρύο, ορθοστασία και αμέτρητα στριψίματα τσιγάρων.

Η καθημερινότητα

Το εγερτήριο ήταν στις 6 το πρωί και αφού πλενόμασταν και ξυριζόμασταν έπρεπε να ήμαστε έτοιμοι να φάμε στις 6:30 το καθιερωμένο μπαγιάτικο ψωμί με βιτάμ και παγωμένο μέλι ή μαρμελάδα βερίκοκο. Ειδάλλως, σφολιατοειδή στο παράνομο κυλικείο της μονάδας. Στις 7 είχε αναφορά λόχου ή και τάγματος και στις 8 το αργότερο ύστερα από τις οδηγίες και τις εντολές του διοικητή ξεκινούσε το μεροκάματο, το οποίο περιλάμβανε κάθε είδους χειρωνακτικές εργασίες που μπορεί να χρειάζεται ένα παρατημένο σπίτι και η αυλή του μέχρι τη 1 το μεσημέρι όπου ξεκινούσε το μεσημεριανό μας, το

οποίο ευτυχώς ήταν παραπάνω από τίμιο. Ύστερα, περιμέναμε να πάει η ώρα 3 έτσι ώστε να ξεκινήσει η φρουρά, η καθιερωμένη ενημέρωση του αξιωματικού βάρδιας για τις υπηρεσίες των στρατιωτών. Οι υπηρεσίες ήταν πεντάωρες στο σύνολο και υπήρχαν τρείς βάρδιες. Οι πρώτες βάρδιες έως τις 12 το βράδυ ήταν τρίωρες και έπειτα μέχρι τις 6 το πρωί ήταν δίωρες. Οι υπηρεσίες αυτές είναι του θαλαμοφύλακα, του σκοπού, και του περιπόλου. Όταν είχες υπηρεσία, δε προλάβαινες να κοιμηθείς πάνω από τρείς ώρες. Το βραδινό ξεκινούσε από τις 7 το απόγευμα μέχρι και τις 9 και έπειτα μπορούσες να πλυθείς,- ευτυχώς στη μονάδα μας με ζεστό νερό-, μέχρι τις 10 όπου γινόταν η βραδινή αναφορά και μπορούσες έπειτα να κοιμηθείς μέχρι και τη βάρδιά σου. Η υπηρεσία ήταν ο κανόνας, κάτι που σημαίνει ότι το να κοιμόμαστε όλο το βράδυ χωρίς να ξυπνήσουμε αποτελούσε το εβδομαδιαίο όνειρό μας. Βεβαίως, η καθημερινή απασχόληση των στρατιωτών με υπηρεσίες προσαρμοζόταν ανάλογα με τη δύναμη της μονάδας (απολύσεις, νέες ΕΣΣΟ, μεταθέσεις) και με απώτερο σκοπό τη συνεχή σωματική και ψυχική εξόντωση. Για παράδειγμα, όταν μεγάλωνε η δύναμη του τάγματος, άνοιγαν καινούριες θέσεις υπηρεσιών δίχως κάποιο ουσιαστικό νόημα, έτσι ώστε «να μη κοιμούνται τα κωλοφάνταρα». Πέρα από τις παραπάνω υπηρεσίες υπήρχαν και αυτές των «εστιατόρων», όπου στελέχωναν από τις 6 το πρωί μέχρι τις 10 το βράδυ το μαγειρείο του τάγματος αλλά και αυτές των περιπόλων στο ποτάμι του Έβρου.

Οι εντυπώσεις

Θυμάμαι το λοχαγό του Λόχου Υποστηρίξεως να φωνάζει συνέχεια: «αυτά τα ΕΠΟΠια είναι πεταμένα χιλιάρικα». Ακούγοντας στις ειδήσεις για το ετοιμοπόλεμο των ενόπλων δυνάμεων, τα ρεπορτάζ που έρχονται στις οθόνες μας από τις επιτυχημένες ασκήσεις που πραγματοποιούνται σε συνδυασμό με τα υπέρογκα ποσά σε αμυντικές δαπάνες, θεωρείς ότι το ξέσπασμα του αξιωματικού είναι απόρροια υπερβολής και μιας κακιάς στιγμής αδικίας προς τους επαγγελματίες οπλίτες της χώρας, οι οποίοι και αποτελούν περίπου το 50% των μόνιμων στελεχών του στρατού και σε απόλυτα νούμερα ξεπερνούν πυροσβέστες και καθηγητές πανεπιστημίου. Αρκεί μόνο να παρακολουθήσεις με τα μάτια σου τις ασκήσεις, κατά τη διάρκεια των οποίων παριστάνουν ότι το όπλο τους έπαθε εμπλοκή για να σταματήσουν την άσκηση πρόωρα, -όταν δεν παθαίνει στα αλήθεια εμπλοκή μιας και τα όπλα που χρησιμοποιούνται είναι κατασκευής του ΄80 και του ΄90-, ή όταν δε μπορούν να ανέβουν μια σκάλα για να αλλάξουν μια καμένη λάμπα, προκειμένου να αντιληφθείς τούς κόκκους αληθείας που περιείχαν οι κατηγορίες του λοχαγού. Τα συγκεκριμένα περιστατικά προφανώς δεν χαρακτηρίζουν το σύνολο των μόνιμων οπλιτών, όπως είναι η πιο συνηθισμένη ρουτίνα τους: το «φίδιασμα». Όρος αμιγώς στρατιωτικός και παραπέμπει σε εκείνους που προσπαθούν να αποφύγουν τις δουλειές και τις υποχρεώσεις τους. Συνήθως αποδίδεται στους φαντάρους, αλλά οι πραγματικοί ειδήμονες είναι άλλοι. Ο ρόλος των φαντάρων μιλώντας εμπειρικά αποσκοπούσε στην εξ ολοκλήρου ανάληψη των εργασιών των υπαξιωματικών με αποτέλεσμα την πλήρη εκμετάλλευση των φαντάρων και την πλήρη αποδέσμευση από εργασία και ευθύνες του μόνιμου προσωπικού. Αυτή η εικόνα γίνεται δυσμενέστερη αν αναλογιστούμε το τι μπορεί να συμβαίνει στην ενδοχώρα, όπου δεν υπάρχει και η εγγύτητα του «εχθρού».

Η καλύτερη συμβουλή που μου είχε δώσει υπαξιωματικός στο στρατό ήταν να μην εμφανίζομαι ποτέ στο προαύλιο του στρατοπέδου, εκεί δηλαδή που είχε πλήρη ορατότητα το γραφείο του διοικητή. Τότε πρόσεξα και την αρχιτεκτονική της μονάδας μου. Το διοικητήριο έβλεπε όλο το χώρο του στρατοπέδου. Στα δεξιά του ήταν οι θάλαμοι όπου κοιμόμασταν, στο κέντρο η τεράστια αυλή και στα αριστερά ο όρχος. Ήταν τα μοναδικά μέρη που μπορούσαμε να κάτσουμε επειδή υπήρχαν σκάλες και πεζούλια, μιας και δεν υπήρχαν πουθενά καρέκλες ή παγκάκια, πέρα από το κυλικείο όπου στελεχωνόταν δυστυχώς από κηφήνες οπλίτες πάντα πρόθυμους να σε ρουφιανέψουν στο λοχαγό. Ήταν Πανοπτικά εμπνευσμένο και συνάμα τρομακτικό.

Ανασκόπηση

Στη μονάδα μου δυστυχώς δε γνώρισα κομμουνιστές. Υπηρέτησα ωστόσο με ανθρώπους που βρίσκονταν εκτός του μολυσμένου ιστού του βολέματος, με ανθρώπους που δεν είχαν μπατζανάκη κάποιον ταξίαρχο ή εξάδερφο της θείας τους κάποιον βουλευτή. Φτωχοί και μετανάστες. Αυτοί απέμεναν μετά την εκπαίδευση και τις μεταθέσεις. Στον ελληνικό στρατό, στην επιτομή του ρουσφετιού και της εκμετάλλευσης, όσοι υπηρετούν στα επιχειρησιακά εδάφη περισσεύουν μόνο οι φτωχοί και οι μετανάστες. Οι ημέτεροι συνήθως «υπηρετούσαν» από το σπίτι τους που βρισκόταν κοντά σε κάποιο στρατόπεδο της ενδοχώρας. Υποτίθεται ότι η αύξηση της στρατιωτικής θητείας στην ενδοχώρα για τον στρατό ξηράς σε 12 μήνες θα ενθάρρυνε τους φαντάρους να ενταχθούν στα ερημοποιημένα στρατόπεδα του Δ΄ Σώματος Στρατού που θα υπηρετούσαν 3 λιγότερους μήνες. Ωστόσο, το μέτρο αυτό δε λειτουργεί ενθαρρυντικά αλλά τελείως εκβιαστικά και εξαναγκαστικά για τους μη προνομιούχους. Ένας έμμεσος εξαναγκασμός στελέχωσης των μονάδων του Έβρου, στις οποίες παραμένουν μόνο τα στελέχη εκείνα που βρίσκονται κοντά στα σπίτια τους.

Η «πρώτη γραμμή» του ελληνικού στρατού εξυμνείται από πολιτικούς και μίντια όσο τίποτα άλλο, ενώ στη πραγματικότητα αποτελεί ένα σκοτεινό σημείο της ελληνικής πραγματικότητας για όλους τους νέους της χώρας, οι οποίοι ενημερώνονται μόνο από ιστορίες ή με το ίδιο το βίωμά τους. Οι φαντάροι βρίσκονται στο έλεος του εκάστοτε διοικητή, ο οποίος διοικεί με στρατιωτικό νόμο και αποτελεί τον απόλυτο κυρίαρχο της μονάδας του με συγκεντρωμένες όλες τις εξουσίες. Είναι υποχρεωμένοι να υπακούν στις εντολές, οι οποίες συνιστούν μια τεράστια γκάμα επιθυμιών. Από τις προαναφερθείσες εργασίες μέχρι και τις περιπολίες στο ποτάμι, όπου ερχόμαστε αντιμέτωποι με το απάνθρωπο θέαμα των «υλοτομιών», στο οποίο υποχρεωνόμαστε να λαμβάνουμε μέρος αραιά-πυκνά δια της ακινητοποίησης. Ο πρώην Υπουργός προστασίας του Πολίτη το ονόμαζε αποτροπές, αλλά στο τέλος της ημέρας η δουλειά είναι η ίδια. Ξύλο έτρωγε ο πατέρας μου το ‘90, ξύλο τρώνε και 30 χρόνια μετά. Αυτό που δεν ακούγεται βέβαια είναι ότι οι συνθήκες κακομεταχείρισης των μεταναστών ίσως αποτελούν και πάγια τακτική του ελληνικού κράτους έτσι ώστε να απωλέσει την ευθύνη εξέτασης αιτήσεων ασύλου όπως ορίζει ο κανονισμός του Δουβλίνου, καθιστώντας τη χώρα εσκεμμένα μη ασφαλή. Το ευχαριστώ για όλη αυτή την συνεισφορά ήταν τα 8,7 ευρώ το μήνα, γεύματα 3 φορές τη μέρα, ένα κρεβάτι που έπρεπε να ψεκάζεται κάθε μέρα για να μη μας φάνε οι κοριοί και βέβαια η τιμή μας να βοηθάμε την πατρίδα. Η υποχρεωτική στράτευση στο όνομα των

εξωτερικών απειλών και της πολεμικής ετοιμότητας για όσους έχουν περάσει από τον Έβρο μοιάζει στην καλύτερη ένα κακόγουστο αστείο. Θα ήταν πιο έντιμο να μας λέγανε πως είναι το καλύτερο σχολείο για να ανταπεξέλθεις στην ελληνική βιοπάλη ή ότι είναι ένα πείραμα επιβίωσης στα σαθρά δομημένα κατασκευάσματα που ονομάζονται στρατόπεδα στον Έβρο, γιατί κάπως έτσι θα μοιάζουν οι καθημερινότητές μας στο μέλλον. Οι διαφορές γίνονται καθημερινά αδιάκριτες και οι φαντάροι μοιάζουν με τους ιδεατούς σκλάβους του συστήματος.

Σημείωση:

Κωδική ονομασία για τις επαναπροωθήσεις.

*Ο **Σέρτζιο-Αλέξανδρος Χασάνι** είναι απόφοιτος του τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ και μεταπτυχιακός φοιτητής στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Νεότερης Ιστορίας στο Πάντειο.